

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o postojanim organskim onečišćujućim tvarima (preinaka)

(COM(2018) 144 final – 2018/0070 (COD))

(2018/C 367/18)

Izvjestitelj: **Brian CURTIS**

Zahtjev Vijeća za mišljenje:	13.4.2018.
Zahtjev Europskog parlamenta za mišljenje:	16.4.2018.
Pravni temelj:	članak 192. stavak 1. i članak 304. Ugovora o funkcioniranju Europske unije
Odluka Predsjedništva Odbora:	19/09/2017 (u očekivanju zahtjeva za mišljenje)
Nadležna stručna skupina:	Stručna skupina za poljoprivredu, ruralni razvoj i okoliš
Datum usvajanja u Stručnoj skupini:	26.6.2018.
Datum usvajanja na plenarnom zasjedanju:	12.7.2018.
Plenarno zasjedanje br.:	536
Rezultat glasovanja (za/protiv/suzdržani):	157/0/4

1. Zaključci i preporuke

1.1. Europski gospodarski i socijalni odbor (EGSO) pozdravlja prijedlog Komisije kojim se želi preinačiti Uredba o postojanim organskim onečišćujućim tvarima radi jamčenja sustavne i djelotvorne provedbe obveza EU-a u skladu sa Stockholmskom konvencijom.

1.2. Odbor ističe da su u EU-u stavljanje na tržište i uporaba većine postojanih organskih onečišćujućih tvari već ukinuti. Međutim, zbog njihova izuzetno opasnog učinka na ljude i okoliš proizvodnja takvih tvari mora se zabraniti, a izuzeća se moraju ograničiti na određene primjene. Iz tog razloga EGSO potiče Komisiju da uspostavi strože kontrolne mjere, u skladu s predostrožnim pristupom i Deklaracijom iz Rija o okolišu i razvoju.

1.3. EGSO podupire prijedlog o prenošenju zadaća s Komisije na ECHA-u radi uspostave prikladnijeg okruženja za pružanje administrativne, znanstvene i tehničke potpore provedbi. Međutim, Odbor ističe potrebu za uvođenjem pouzdane radne metode koja bi uključivala Komisiju, ECHA-u, države članice i dionike.

1.4. EGSO preporučuje odgovarajuću i ograničenu uporabu delegiranih akata kako bi se zadržao otvoren dijalog sa svim dionicima, uz posebnu usmjerenost na osviještenost javnosti i transparentnost.

1.5. EGSO potiče EU da bude svjetski predvodnik u borbi protiv postojanih organskih onečišćujućih tvari. Mjere EU-a trebale bi biti usmjerene na usklađivanje nacionalnih strategija i zakonodavstva kojim se uređuju nadzor i kontrola postojanih organskih onečišćujućih tvari. Konkretnije, Odbor smatra da bi EU trebao promicati održivost i poštovanje odredbi o postojanim organskim onečišćujućim tvarima u bilateralnim i multilateralnim trgovinskim sporazumima.

1.6. Odbor podupire prijedlog o organiziranju široke kampanje za podizanje svijesti o postojanim organskim onečišćujućim tvarima na razini EU-a u okviru održivog razvoja. EGSO smatra da bi otvorena banka podataka o postojanim organskim onečišćujućim tvarima mogla biti koristan instrument za poduzeća i potrošače.

1.7. EGSO napominje da bi tečajevi osposobljavanja o postojanim organskim onečišćujućim tvarima trebali biti obvezni i dostupni za sve radnike u Europi čiji je posao izravno ili neizravno povezan s tim tvarima. EGSO osobito preporučuje da je inicijative na području obrazovanja i osposobljavanja potrebno uskladiti i smatrati dijelom iste strategije prema pristupu koji se temelji na cjeloživotnom učenju.

2. Uvod

2.1. **Postojane organske onečišćujuće tvari** organski su spojevi otporni na prirodnu razgradnju kemijskim, biološkim i fotolitičkim procesima. Zbog svoje postojanosti postojane organske onečišćujuće tvari bioakumuliraju se uz potencijalno štetne učinke na ljudsko zdravlje i okoliš. Mnoge postojane organske onečišćujuće tvari trenutačno se upotrebljavaju, ili su se upotrebljavale u prošlosti, kao pesticidi, otapala, farmaceutske proizvodi i industrijske kemikalije. Iako se neke postojane organske onečišćujuće tvari prirodno javljaju, na primjer kao posljedica aktivnosti vulkana i raznih biosinteza, većina ih nastaje umjetnim putem procesom potpune sinteze.

2.2. Međunarodna zajednica razmotrila je utjecaj postojanih organskih onečišćujućih tvari na zdravlje ljudi i okoliša u okviru Stockholmske konvencije o postojanim organskim onečišćujućim tvarima održanoj 2001. godine ⁽¹⁾. Stockholmska konvencija, koju je ratificiralo 180 potpisnica i koja se temelji na načelu opreznosti, globalni je ugovor koji pruža pravni okvir za uklanjanje proizvodnje, uporabe, uvoza i izvoza postojanih organskih onečišćujućih tvari. Europska unija potpisala je Konvenciju, koja je sadržavala popis od 12 elemenata (uključujući DDT), 2005. godine.

2.3. Time je preuzela obvezu uvođenja mjera za smanjenje ispuštanja postojanih organskih onečišćujućih tvari u okoliš radi smanjenja izloženosti ljudi i divlje faune i flore. Europska unija vrlo je aktivna u predlaganju novih tvari u okviru Konvencije ⁽²⁾. **Uredba (EZ) br. 850/2004 (ili „Uredba o postojanim organskim onečišćujućim tvarima”)** pravni je instrument kojim se provode obveze EU-a i njegovih država članica u skladu s Konvencijom.

2.4. Druga konvencija – Protokol o postojanim organskim onečišćujućim tvarima iz Aarhusa (zadnje izmijenjen 2009.) – odnosi se na dalekosežni prekogranični prijenos onečišćujućih tvari u zraku. Protokolom se izravno zabranjuje proizvodnja nekih od njih, dok je za druge određen rok za njihovo uklanjanje. Popis koji Protokol sadrži trenutačno uključuje 22 tvari.

3. Sažetak prijedloga

3.1. Prijedlogom Komisije nastoji se preinačiti Uredba o postojanim organskim onečišćujućim tvarima. Ovom se inicijativom ne mijenja postojeće zakonodavstvo u pogledu načela (načelo opreznosti) i ciljeva (zaštita okoliša i ljudskog zdravlja), nego se odgovara na potrebu za potpunim usklađivanjem zakonodavstva i boljom provedbom.

3.2. Prijedlogom se osobito nastoje riješiti sljedeći izazovi:

- usklađivanje Uredbe o postojanim organskim onečišćujućim tvarima, u kojoj se upućuje na Direktivu 67/548/EEZ i Direktivu 75/442/EEZ, s Uredbom (EZ) br. 1907/2006, Uredbom (EZ) br. 1272/2008 i Direktivom 2008/98/EZ. Konkretno, u Uredbi o postojanim organskim onečišćujućim tvarima upućuje se na regulatorni odbor koji više ne postoji ⁽³⁾ i Uredbu je potrebno uskladiti s Ugovorom iz Lisabona (UFEU). Naposljetku, potrebno je odrediti koja pravila podliježu provedbenim aktima i koji se uvjeti primjenjuju na donošenje delegiranih akata;
- prenošenje zadaća s Komisije na ECHA-u ⁽⁴⁾ radi uspostave prikladnijeg okruženja za pružanje administrativne, znanstvene i tehničke potpore provedbi. Također se predlaže podupiranje provedbe Uredbe o postojanim organskim onečišćujućim tvarima u državama članicama dodjeljivanjem koordinacijske uloge Forumu za razmjenu informacija o provedbi, koji je osnovan Uredbom (EZ) br. 1907/2006 Europskog parlamenta i Vijeća („REACH”) ⁽⁵⁾.
- unošenje tehničkih izmjena u operativne odredbe, kao što su pojašnjenja postojećih definicija i dodavanje definicija za „proizvodnju”, „uporabu” i „intermedijera u zatvorenom, prostorno ograničenom sustavu” radi poboljšavanja i pojednostavljivanja postojećih postupaka.

3.3. U prijedlogu se poseban naglasak stavlja na transparentnost i javni pristup informacijama. Potrebno je promicati i olakšati programe za osvješćivanje javnosti, a naročito osjetljivih skupina, o postojanim organskim onečišćujućim tvarima, kao i osposobljavanje za radnike, znanstvenike, nastavno osoblje te tehničko i upravljačko osoblje. Štoviše, javnost bi trebala imati mogućnost sudjelovati u izradi, provedbi i ažuriranju *planova provedbe* na nacionalnoj razini.

⁽¹⁾ <http://chm.pops.int/>

⁽²⁾ Prethodnih je godina u početni popis uvršteno još 16 elemenata. <http://chm.pops.int/TheConvention/ThePOPs/TheNewPOPs/tabid/2511/Default.aspx>

⁽³⁾ Od 1. lipnja 2015.

⁽⁴⁾ Uredba (EZ) br. 1907/2006.

⁽⁵⁾ Registracija, evaluacija, autorizacija i ograničavanje kemikalija (REACH).

4. Opće napomene

4.1. EGSO pozdravlja prijedlog Komisije kojim se nastoji preinačiti Uredba o postojećim organskim onečišćujućim tvarima radi jamčenja sustavne i djelotvorne provedbe obveza EU-a u skladu sa Stockholmskom konvencijom. Takve su mjere od temeljne važnosti za uspostavu zajedničkog pravnog okvira unutar kojega se mogu poduzimati mjere kojima bi se ukinuli proizvodnja, stavljanje na tržište i uporaba namjerno proizvedenih postojećih organskih onečišćujućih tvari, kao i provoditi godišnje provjere u pojedinačnim državama članicama i razraditi usporedivi podaci za EU.

4.2. Odbor ističe da su u EU-u stavljanje na tržište i uporaba većine postojećih organskih onečišćujućih tvari već ukinuti. Međutim, kako bi se ispuštanje postojećih organskih onečišćujućih tvari svelo na najmanju moguću mjeru, proizvodnja takvih tvari mora se zabraniti, a izuzeća se moraju ograničiti na tvari koje imaju ključnu funkciju u određenoj primjeni. Iz tog razloga EGSO potiče Komisiju da uspostavi strože kontrolne mjere u odnosu na mjere donesene u okviru Stockholmske konvencije, i u skladu s *predostrožnim pristupom* zaštiti okoliša kako je utvrđeno u Deklaraciji iz Rija o okolišu i razvoju ⁽⁶⁾.

4.3. Odbor je svjestan toga da je odluka Komisije da ne provodi službeno savjetovanje s dionicima i državama članicama motivirana općim konsolidiranim sporazumom sa svim javnim i privatnim dionicima o mjerama koje treba poduzeti radi preinake Uredbe o postojećim organskim onečišćujućim tvarima. Međutim, EGSO preporučuje da Komisija primijeni djelotvoran i uključiv pristup u narednim provedbenim koracima.

4.4. EGSO podupire prijedlog o prenošenju zadaća s Komisije na ECHA-u radi uspostave prikladnijeg okruženja za pružanje administrativne, znanstvene i tehničke potpore provedbi. Međutim, Odbor ističe potrebu za uspostavom pouzdane radne metode koja bi uključivala Komisiju, ECHA-u i države članice radi jamčenja djelotvorne suradnje i boljih rezultata. Savjetovanje s dionicima trebalo bi biti jedan od temelja tog novog radnog okvira.

4.5. EGSO smatra da su neki aspekti preinake potpuno tehničke naravi. U skladu sa svojim prethodnim mišljenjima ⁽⁷⁾, Odbor smatra da su postojeće organske onečišćujuće tvari ozbiljna prijetnja okolišu i javnom zdravlju. Stoga EGSO preporučuje odgovarajuću i ograničenu uporabu delegiranih akata (kada su posve nužni) radi održavanja otvorenog dijaloga sa svim dionicima, uz posebnu usmjerenost na osviještenost javnosti i transparentnost.

5. Posebne napomene

5.1. Odbor potiče Komisiju da preciznije definira prijedlog u pogledu toga da bi države članice trebale osigurati mogućnosti za sudjelovanje javnosti u izradi, provedbi i ažuriranju nacionalnih *planova provedbe*. EGSO osobito smatra da bi načini sudjelovanja trebali biti jasni i jednaki za sve države članice. Odbor je uvjeren da bi organizacije civilnog društva u većoj mjeri nego pojedinci mogle imati važnu ulogu. Štoviše, nije jasno hoće li te inicijative, i kako, primati financijsku potporu od Komisije i na koji će se način o toj važnoj prilici priopćavati.

5.2. Postojeće organske onečišćujuće tvari globalna su prijetnja. Glavni trenutačni izazov na svjetskoj razini jest usklađivanje nacionalnih strategija i zakonodavstva za potrebe praćenja i kontrole postojećih organskih onečišćujućih tvari. Iz tog razloga EGSO podupire prijedlog Komisije o proaktivnijoj ulozi EU-a u odnosu na treće zemlje s ciljem rješavanja problema emisija postojećih organskih onečišćujućih tvari.

⁽⁶⁾ Deklaracija iz Rija, 1992. 15. načelo: „Radi zaštite okoliša države naširoko primjenjuju predostrožni pristup prema svojim mogućnostima. U slučaju opasnosti od ozbiljne ili nepopravljive štete, nedostatak potpune znanstvene sigurnosti neće se upotrebljavati kao razlog za odgodu troškovno učinkovitih mjera za sprječavanje uništavanja okoliša.”

⁽⁷⁾ Mišljenje EGSO-a Persistent Organic Pollutants („Postojeće organske onečišćujuće tvari”) (SL C 32, 5.2.2004., str. 45.).

5.3. Međutim, Odbor smatra da su „razmjena informacija”⁽⁸⁾ s trećim zemljama koje nisu potpisnice Stockholmske konvencije ili „pravovremena tehnička pomoć na zahtjev i u okviru raspoloživih resursa”⁽⁹⁾ radi provedbe Konvencije još uvijek odviše nejasni pojmovi za iskorjenjivanje postojećih organskih onečišćujućih tvari. EGSO osobito smatra da bi EU trebao promicati održivost i poštovanje odredbi o postojećim organskim onečišćujućim tvarima u bilateralnim i multilateralnim trgovinskim sporazumima⁽¹⁰⁾. Pritom bi čak i međunarodna tijela koja pružaju pomoć, kao što je Odbor za provedbu i usklađenost uspostavljen Minamatskom konvencijom, mogla biti važna referentna točka⁽¹¹⁾. EGSO čvrsto vjeruje da EU može biti predvodnik u području održivih inovacija.

5.4. Odbor podupire prijedlog o organiziranju široke kampanje za podizanje razine svijesti o postojećim organskim onečišćujućim tvarima na razini EU-a. Europa bi istodobno trebala biti aktivnija u promicanju obrazovanja o održivosti i širenju informacija o najboljim praksama u području održivosti⁽¹²⁾. Točnije, EGSO preporučuje stvaranje otvorene banke podataka o postojećim organskim onečišćujućim tvarima kako bi se osigurao koristan instrument za poduzeća i potrošače.

5.5. Odbor smatra da bi tečajevi osposobljavanja o postojećim organskim onečišćujućim tvarima trebali biti obvezni i dostupni za sve radnike u Europi čiji je posao izravno ili neizravno povezan s tim elementima. EGSO ističe da su ti aspekti već dio tekućeg zakonodavstva, ali da je zbog nesigurne i slabe provedbe potrebno pronaći nove alate za djelotvorniju provedbu. EGSO osobito preporučuje da je informacije, obrazovanje i inicijative za osposobljavanje potrebno uskladiti i smatrati dijelom iste strategije prema pristupu koji se temelji na cjeloživotnom učenju.

Bruxelles, 12. srpnja 2018.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Luca JAHIER

⁽⁸⁾ COM(2018) 144 final, točka 18.

⁽⁹⁾ COM(2018) 144 final, točka 21.

⁽¹⁰⁾ Mišljenje EGSO-a „Prijelaz u održiviju europsku budućnost” (SL C 81, 2.3.2018., str. 44.).

⁽¹¹⁾ Minamatska konvencija o živi globalni je ugovor o zaštiti ljudskog zdravlja i okoliša od štetnih učinaka žive. Dogovor o njoj postignut je u Ženevi (Švicarska) 19. siječnja 2013., usvojena je 10. listopada 2013. na diplomatskoj konferenciji održanoj u Kumamotu (Japan), a stupila je na snagu 16. kolovoza 2017. U njoj se odražava inovativan i sveobuhvatan pristup kojim je obuhvaćen cijeli životni ciklus žive, od rudarenja do gospodarenja otpadom. <http://www.mercuryction.org/>. Članak 15.

⁽¹²⁾ Mišljenje EGSO-a Rio+20: *towards the green economy and better governance* („Rio+20: prelazak na zeleno gospodarstvo i bolje upravljanje”) (SL C 376, 22.12.2011., str 102.), vidjeti točku 4.13.